

بهترین برنامه غذایی سالمندان | برنامه غذایی رایگان

با افزایش سن، نیاز به دریافت رژیم غذایی غنی از مواد مغذی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. زیرا با برنامه ریزی درست غذایی می‌توان از بروز بسیاری از بیماری‌ها جلوگیری کرد. جالب است بدانید طبق تحقیقات موسسه PMC تقریباً نیمی از سالمندان از نظر تغذیه ای نیاز به مداخله دارند و نکات مهم را در برنامه ی غذایی خود رعایت نمی‌کنند.

در ادامه بررسی کاملی از ضرورت برنامه غذایی سالمند ، باید ها و نباید های غذایی خواهیم داشت و همینطور یک برنامه ی استاندارد تغذیه برای سالمندان خواهیم داشت که بر اساس تحقیقات سازمان جهانی بهداشت تدوین شده است. با ما همراه باشید:

ضرورت برنامه غذایی سالمند :

همانطور که رعایت یک برنامه ی غذایی مناسب به طور چشمگیری باعث افزایش نشاط ، سطح انرژی روزمره و همینطور بهبود خلق و خوی سالمند می‌شود، عدم رعایت نکات تغذیه ای میتواند نتایج نگران کننده ای داشته باشد:

با افزایش سن، نیاز به دریافت تغذیه سالم غنی از مواد مغذی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. چرا که بروز بیماری‌های مزمن مانند بیماری قلبی، دیابت نوع ۲، فشار خون بالا، پوکی استخوان و سرطان افزایش می‌یابد.

تقریباً نیمی از سالمندان جامعه غیرمراقبتی نیاز به مداخله تغذیه‌ای دارند و حدود ۸۵٪ آنها یک یا چند بیماری مزمن دارند که تغذیه صحیح می‌تواند در کنترل آنها مؤثر باشد.

کیفیت رژیم، تنوع سبزیجات و میوه‌ها، مصرف پروتئین کافی و کاهش مصرف قند، چربی‌های اشباع و نمک، با حفظ قوا، عملکرد شناختی، سلامت استخوانی و سیستم ایمنی ارتباط مستقیم دارد

یک برنامه غذایی سالمند استاندارد چگونه است؟

یک برنامه غذایی استاندارد برای سالمندان باید بر اساس تغییرات فیزیولوژیکی و نیازهای تغذیه‌ای خاص این دوران از زندگی طراحی شود. با افزایش سن، متابولیسم کاهش می‌یابد، حس گرسنگی و تشنگی ضعیف‌تر می‌شود و جذب برخی مواد مغذی مثل ویتامین B12، کلسیم و ویتامین D سخت‌تر می‌شود. بنابراین، رژیم غذایی باید:

متنوع و متعادل باشد: استفاده از همه گروه‌های غذایی (غلات کامل، پروتئین، میوه، سبزیجات، لبنیات کم‌چرب) با تنوع رنگ و طعم برای افزایش اشتها.

پروتئین کافی داشته باشد: برای جلوگیری از تحلیل عضلات، سالمندان باید روزانه حدود ۱ تا ۱/۵ گرم پروتئین به ازای هر کیلوگرم وزن بدن دریافت کنند.

فیبر بالا داشته باشد: برای پیشگیری از یبوست، کمک به سلامت روده و کاهش کلسترول.

چربی سالم داشته باشد: مثل روغن زیتون، مغزها، آووکادو؛ پرهیز از چربی‌های اشباع و ترانس.

کم‌نمک و کم‌قند باشد: برای کنترل فشار خون و پیشگیری از دیابت.

مواد مغذی ضروری را تامین کند: به‌ویژه کلسیم، ویتامین D، B12، پتاسیم، آهن و منیزیم.

قابل هضم و سبک باشد: غذاهای پخته و بخارپز به جای سرخ‌کرده یا چرب.

شامل مایعات کافی باشد: سالمندان اغلب دچار کم‌آبی می‌شوند؛ حداقل ۶ تا ۸ لیوان آب یا مایعات رقیق در روز توصیه می‌شود.

بر اساس شرایط بیماری فرد تنظیم شود: مانند دیابت، بیماری قلبی، مشکلات کلیوی، و یا فشار خون.

چه غذاهایی برای سالمندان خطرناک هستند؟

مهم‌ترین نکته در برنامه غذایی سالمند، شناخت مواد غذایی پرخطر و پرهیز در استفاده از آنهاست: مواد غذایی که باید به میزان کم و حساب شده در برنامه غذایی سالمند باشند:

۱. غذاهای پرنمک و شور: مصرف زیاد نمک باعث افزایش فشار خون و افزایش ریسک بیماری‌های قلبی و سکت می‌شود. غذاهای پرنمک رایج در رژیم ایرانی مثل ترشی‌ها، شورها، غذاهای کنسروی و فست‌فودها باید محدود شوند.

۲. چربی‌های اشباع و چربی‌های ترانس: مصرف زیاد کره، روغن‌های جامد، چربی‌های حیوانی و غذاهای سرخ‌شده می‌تواند کلسترول خون را بالا ببرد و احتمال بروز بیماری‌های قلبی را افزایش دهد.

۳. قندهای ساده و شیرینی‌های صنعتی: شیرینی‌ها، نوشابه‌های شیرین و دسرهای پر قند، باعث افزایش قند خون و چاقی می‌شوند و در سالمندان با ریسک بالای دیابت باید محدود شوند.

۴. گوشت قرمز پرچرب و فرآوری شده: مصرف زیاد گوشت‌های پرچرب، سوسیس، کالباس و گوشت‌های دودی به علت داشتن نمک و مواد نگهدارنده برای سالمندان مضر است.

۵. غذاهای خیلی تند و ادویه‌جات زیاد: ادویه‌های تند و گرم ممکن است باعث تحریک دستگاه گوارش و ناراحتی معده شوند، مخصوصاً در سالمندانی که معده حساس یا بیماری گوارشی دارند.

۶. غذاهای سخت هضم و سنگین : غذاهای چرب، سرخ شده و غذاهایی که دیر هضم می شوند ممکن است موجب سوءهاضمه و سنگینی معده شوند.

۷. نوشیدنی های کافئین دار و الکلی : کافئین می تواند باعث بی خوابی و افزایش ضربان قلب شود و مصرف الکل ریسک بیماری های کبد و تداخل با داروها را بالا می برد.

چه غذاهایی برای سالمندان مفید اند؟

رعایت یک برنامه غذایی سالمند سالم و متنوع، کلید حفظ سلامت، انرژی و پیشگیری از بیماری ها در وی است. برخی گروه های غذایی و مواد خوراکی به ویژه برای این گروه سنی بسیار مفید و ضروری اند:

۱. سبزیجات تازه و پخته:

- سبزی خوردن (ریحان، تره، جعفری، گشنیز) که در هر وعده همراه غذا مصرف می شود.
- سبزیجات پخته مانند کدو سبز، بادمجان کبابی، اسفناج، هویج، کلم بروکلی و گل کلم.
- خورش های سبزیجاتی مانند قورمه سبزی با میزان مناسب روغن کم چرب.

۲. میوه های تازه:

- میوه های محبوب مثل سیب، پرتقال، خرمالو، انار، انگور، زردآلو و موز.
- مصرف روزانه حداقل ۲ تا ۳ وعده میوه تازه توصیه می شود.

۳. غلات کامل و نان های سبوس دار:

- نان سنگک و نان بربری سبوس دار (به جای نان سفید)
- برنج قهوه ای یا مخلوط برنج و جو یا بلغور گندم به جای برنج سفید خالص.

۴. پروتئین های سالم و رایج:

- مرغ بدون پوست (مثلاً جوجه کباب یا خوراک مرغ کم چرب)
- ماهی تازه یا منجمد (ماهی سفید، سالمون، قزل آلا)
- انواع حبوبات مثل لوبیا، عدس، نخود که در خوراک های ایرانی مثل آش، خورش و خوراک لوبیا استفاده می شوند.
- تخم مرغ آب پز یا نیمرو (با حداقل روغن)
- لبنیات کم چرب مانند ماست سنتی یا ماست کم چرب، پنیر سفید محلی (با مصرف کنترل شده نمک).

۵. چربی های سالم:

روغن زیتون، روغن کنجد یا مقداری روغن کانولا برای پخت و پز به جای روغن های جامد و کره. مغزهای پرخاصیت مثل گردو که در میان ایرانیان محبوب است و می توان آن را به عنوان میان وعده مصرف کرد.

۶. سوپ و آش های سبک و مغذی:

سوپ جو، سوپ سبزیجات، آش رشته، آش جو و آش اسفناج که هم مغذی و هم سبک هستند.

۷. نوشیدنی های سالم:

آب ساده، چای کم رنگ بدون قند، دمنوش های گیاهی مثل نعنا، گل گاوزبان یا گل محمدی.

جدول پیشنهادی سازمان جهانی بهداشت برای مصرف روزانه مواد غذایی برای سالمندان (۶۵ سال به بالا)

توضیحات و نکات	مقدار پیشنهادی روزانه	گروه غذایی
ترجیحاً تازه یا یخ‌زده، بهتر است آبمیوه‌های صنعتی مصرف نشود.	حدود ۲ تا ۳ عدد متوسط	میوه‌ها
سبزیجات برگ سبز، رنگی و متنوع مانند کاهو، اسفناج، هویج، کدو و بادمجان.	حدود ۳ تا ۴ پیمانه (یک پیمانه معادل یک لیوان معمولی)	سبزیجات
حداقل نیمی از غلات باید سبوس‌دار باشد مثل نان سنگک و برنج قهوه‌ای.	حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ گرم (برنج، نان سبوس‌دار، جو)	غلات
ترکیب گوشت کم‌چرب، تخم‌مرغ، مغزها و حبوبات.	حدود ۱۴۰ تا ۱۵۰ گرم (گوشت، مرغ، ماهی، حبوبات)	پروتئین
لبنیات کم‌چرب برای تأمین کلسیم و ویتامین D.	حدود ۳ لیوان (شیر، ماست، پنیر کم‌چرب)	لبنیات
پرهیز از چربی‌های اشباع و ترانس؛ استفاده از چربی‌های سالم.	۵ تا ۶ قاشق غذاخوری (روغن زیتون، روغن کنجد، مغزها)	چربی‌های مفید
آب خالص، دمنوش‌های گیاهی، آب سبزیجات بدون قند اضافه.	حداقل ۶ تا ۸ لیوان	آب و مایعات

یک نمونه برنامه غذایی سالمند (استاندارد و سالم)

نکات و توضیحات	نمونه غذاها	وعده غذایی
تأمین فیبر، پروتئین و چربی سالم برای انرژی و سلامت مغز	نان سنگک یا بربری سبوس‌دار + پنیر کم‌چرب + گردو یا بادام + سبزی خوردن + یک عدد میوه (سیب، پرتقال)	صبحانه
کمک به هضم و تأمین کلسیم، انرژی	ماست کم‌چرب یا دوغ بدون گاز + میوه خشک یا چند عدد خرما	میان‌وعده صبح
پروتئین، فیبر و ویتامین‌های ضروری	خورشت سبزیجات یا خورشت قورمه سبزی (با روغن کم) + برنج قهوه‌ای یا نان سنگک + سالاد فصل تازه (کاهو، خیار، گوجه)	ناهار
تأمین مایعات و انرژی سبک	چای کم‌رنگ یا دمنوش گیاهی (نعنا، گل محمدی) + بیسکویت سبوس‌دار یا چند مغز گردو	میان‌وعده عصر
سبک، پروتئین کافی، هضم آسان	سوپ جو یا سوپ سبزیجات + نان سنگک یا نان جو + مرغ پخته یا ماهی کبابی با سبزیجات بخارپز	شام
کمک به خواب آرام و تأمین کلسیم	شیر گرم یا دمنوش گیاهی بدون کافئین	میان‌وعده شب (اختیاری)